

J.101
1

Huone J 101.

Pohjankaivaus
17. - 25.7.61

P. Kärki

Piir. sign: 23.5/2
23.6/1
23.8/5

KIJLIN TORNIN POHJAKERROKSEN, J 101, KAIVAUS

Huoneen lattiatäytteen poistaminen suoritettiin 17.7 - 25.7. 1961.

Piir. 1

Kesällä 1960 oli huoneen länsiosan muurien viereen kaivettu 0,5 - 1 m levyinen oja (ks. J 101, heinäkuu 1960).

Pohjatutkimuksen yhteydessä kesällä 1961 oli tykkikomeron 3 eteen kaivettu koekuoppa, mistä otettiin maaleikkaus, mutta se ei päde koko huoneen pohjaan nähden.

Isolle linnanpihalle johtavan käytävän porttaalin edessä n. 1 m päässä oli n. 125 x 100 x 40 suuruinen laastikasautuma; laasti oli kosteana kellertävää ja se sisälsi mustia ja harmaita kivensiruja sekä tiilenmurusia.

Pohjan yläpinta oli n. 10 cm parrunkolojen alapuolella.

N. 2 m säteellä tykkikomeron 3 itälaidasta oli 30-40 cm paksuinen savikerros; muualla huoneessa rakennussoraa, puunkappaleita ja lohkottuja kiviä, joista useissa oli ohut valkoinen laastikerros.

Toinen kaivaustaso ulottui n. 0,5 m edellisen alapuolelle. Tykkikomeron 1 itälaidasta huoneen keskikohdan kautta porttaalin pohjoispuoleen ulottuvan viivan itäpuolella oli n. 25 cm paksuinen puhdas hiilikerros, siitä eteenpäin osittain palanut, osittain lahonnut puukerros - tulipaloissa alastulleet välipohjat. Kerroksessa oli myös tummanpunaruskeita, valkoisia kivensiruja sisältäviä tiiliä (mitat suunnilleen ? x 13 x 8,5).

Muu osa tason täytettä sisälsi hiekkaa, laastia, puunkappaleita, hiiltä ja tiiliä; tiilimitat:

26,5 x 13 x 7

24 x 11,5 x 5.

Piir. 2

100-110 cm parrunkolojen alapuolella tuli seinän vieressä vastaan muuri A, joka kiertää pitkin pohjois-, itä- ja eteläseinustoja 160 - 0 cm levyisenä. Siitä myöhemmin.

Em. muurista keskustaan päin oleva täyte oli etupäässä hiilinyttä ja lahonnutta puuta, joukossa 175 cm pitkä ja 30 cm paksu halkaistu hirrenpätkä, jonka ulkopinta ja keskusta olivat hiiltyneet. Sen keskusta oli veistetty n. 8 cm syvyi-

seksi kouruksi. Se oli suunnassa koillinen - lounas, itäpäätä muurin A ylätasolla ja muurissa kiinni.

Puun lisäksi täytteenä oli lohkottuja, 15-30 cm läpimitaisia luonnonkiviä, harmaanruskeita, kovia, erivärisiä kivensiruja sisältäviä laastikokkareita ja kellertävää laastia, jossa näkyi kalkkijyväsiä, tiilenmurusia ja hyvin harvassa pieniä kivensiruja.

Lisäksi täytteenä oli a) punaruskeita ja b) tummanruskeita, vähän sinertäviä tiiliä, jotka molemmat sisälsivät valkoisia kivensiruja;

tiilimitat:

a) ? x 13-14 x 7-8

b) ? x 12,5-13,5 x 7,5-8

Huoneen keskiosasta pohjoisen jalännän väliin jäävä sektori kaivettiin kallioon saakka, muu osa epäsäännölliseen kivimuurukseen (ks. myöh.).

Luoteissektorissa kallio nousi muurin A yläpuolelle.

Ainakin tykkikomeron ja porttaalin välisen akselin luoteispuolella oli kallion päällä 0-40 cm paksuinen savikerros, jonka päälle muuri A ja keskiosan muuraus oli perustettu. Akselin kaakkoispuolelta ei muurausta avattu tässä vaiheessa.

Muuri A:

Huoneen ulkomuurin sisäpuolella n. 100-110 cm parrunkolojen alapuolella on muurin A tasaiseksi purettu pinta, joka on ? muurausliitteessä ulkomuuriin, ts. koska muuri A on selvästi vanhempi, on ulkomuuri osittain rakennettu sen päälle.

Koillisessa muuri A alkaa itään päin laskevan muurin pinnasta 110-130 cm koilliseen muurista D. Tässä alkupisteessään se on n. 100 cm leveä. Itäänpäin mentäessä muuri A kaartuu oikeaan ja on leveimmillään tykkikomeroitten 1 ja 2 välissä, missä se on 160 cm leveä.

Tykkikomeron 1 keskikohdasta 115 cm huoneen keskipistettä kohti muuri A kääntyy kaakkoon ja ainakin sisäreuna kulkee suoraan 220 cm. Ko. kohdassa on huoneen keskustaan avautuva kulma n. 120°.

Suoran osan kaakkoispäässä on näkyvän osan leveys 60 cm. Tämä muuri A kääntyy lounaaseen (kulma n. 130°) ja muuttuu kaarevaksi. Tykkikomeron 3keskikohdassa on leveys 15 cm.

Ulkomuurin ja muurin B leikkauskohdassa ulkomuurin ja muurin A sisäreunat yhtyvät.

Muurissa A on havaittavissa pyrkimystä säännölliseen muuraukseen, mutta kivien erikokoisuus on saanut aikaan, ettei muurauksen profiili kuten ei myöskään fasadi ole tasainen.

Materiaalina on pääasiassa ollut lohkotut, n. 20-60 cm läpimittaiset luonnonkivet, mutta on siihen myös käytetty mukulakiviä ja liuskakiviä.

Saumoissa on käytetty melko paljon kiilakiviä, jotka osaksi ovat liuskakiviä, osaksi harmaakivenkappaleita.

Tykkikomeron 2 kohdassa olevassa kulmassa oli n. 40 cm päässä pinnasta tiilikiven kappale kiilakivenä; se oli punaruskea, hiukan tummempi kuin huoneen keskiosan punaruskeat tiilet ja sisälsi valkoisia kiven murusia.

Muurissa A käytetty laasti oli n. 2 cm syvyyteen kellanruskeaa ja erittäin helposti murenevaa; 2 cm päästä alkoi osittain valkea, osittain kosteuden kellastama kova laasti, joka sisälsi vaihtelevan (alle 1 cm) kokoisia, etupäässä mustia kiviä paikoin runsaastikin. Laasti oli kovaa ja sisälsi se väristä päätellen runsaasti kalkkia, vaikkakaan kalkkijyväsia ei juuri paljain silmin erottanut.

Huoneen eteläosan ja tykkikomeron 1 eteläpuolella sijaitsevat epäsäännölliset kivimuuraukset ovat samalla muurin A antura ja pohjan tasoittaja.

Tykkikomeron 1 länsipielestä n. 80-150 cm ja muurista D n. 230 cm päähän ulottuva kivimuuraus on tehty kallion syvennykseen ja näin ollen on saatu suhteellisen tasainen pinta. Muuraus menee muurin A koillispään alle ollen siihen muurausliitteessä.

Huoneen eteläosan muuraus on porttaalin edessä muurin A yläpinnan tasalla ja laskee siitä itää ja koillista kohti n. 80 cm A:n pinnan alapuolelle ja nousee A:sta 0,5 cm päässä 30-50 cm korkeudelle. Samoin tämä muuraus on muurausliitteessä muuriin A.

Muuraukseen käytetty laasti on karkeampaa kuin muurissa A, eikä siinä ole yhtä paljon kalkkia, laastissa on elle 1 cm suuruisia kiviä runsaasti ja se on väriltään vaaleanharmaata. Laasti oli tavattoman lujaa samoin kuin koko muuraus.

Osaksi muurin A, osaksi kallion päällä oli tykkikomeron 1 ja muurin D välissä n. 100 x 100 x 35 cm kokoinen laastikasa, jossa oli lisäksi alle 15 cm läpimittaisia kiviä.

Laasti on harmaata, tavattoman kovaa ja sisältää runsaasti pieniä tummanharmaita kivensiruja.

Laasti on samaa kuin ulkomuuriin käytetty.

Samanlaiset laastikasat tykkikomeron 2 länsi- ja kaakkoispuolella ulkomuurin vieressä.

Ulkomuuri: Tornin ulkomuuri voidaan muuraustavan perusteella jakaa kolmeen toisistaan eroavaan, vaikkakin luultavasti samanaikaiseen osaan.

- 1) 80-110 cm kallion ja muurin A yläpuolella oleva osa, joka on paria mukulakiveä lukuunottamatta muurattu n. 30-70 cm läpimittaisista lohkotuista luonnonkivistä. Kiilakiviä on käytetty runsaasti - noin puolet luonnonkiven kappaleita, puolet liuskakiviä.

Pohjoisseinän länsiosassa oleva "antura" on juuri tätä muurinosaa.

Muurinosasta ei saa vielä täysin oikeata kuvaa, koska se on kostean hiili- ym. täytteen jäljiltä vielä niin musta.

- 2) N. 20 cm tykkikomeroiden alapuolelta niiden holvikaaren alaosaan ulottuva osa, jonka erikoispiirre on tavattoman runsas kiilakiven käyttö. Kiilakivistä valtaosa on liuskakiveä, on kuitenkin vähän harmaakiveä ja itä- ja pohjoisseinillä muutamia tiilikiviä.

Tykkikomeron 1 ja länsiseinän välinen osa on erittäin tasaisesti, joskaan ei säännöllisesti muurattu.

Tykkikomerojen 1 ja 2 sekä tykkikomeroiden 2 ja 3 väliset osat ovat samantapaiset - niissä on paljon lohkomattomia luonnonkiviä ja tiilikiviä.

Tykkikomeron 3 ja länsiseinän välinen osa on täysin erilainen - se on muurattu käyttäen etupäässä pieniä, alle 30 cm kokoisia lohkottuja kiviä. Tykkikomeron 3 holvikaari on erilainen kuin muut holvikaaret - tehty liuskakivistä, jotka ovat pienempiä ja epäsäännöllisempiä kuin muiden tykkikomeroitten suorakaiteen muotoiset tasaisesti lohkotut luonnonkivet.

- 3) Suunnilleen holvikaaren alaosasta alkaa kolmas muurauskerros.

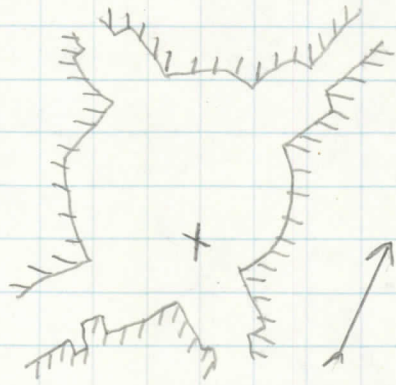
Tykkikomeron 1 ja länsiseinän välissä tosin jatkuu toinen muurauskerros välipohjaan saakka. Tykkikomeron 1 länsipielestä n. 1 cm päähän tykkikomero³sta³ itään on yhtenäinen, melko säännöllinen, suurista lohkotuista luonnonkivistä tehty muuraus. Tästä länteen on epäsäännöllisempi ja huonompi muuraus, joka on tehty edellämainittua pienemmistä kivistä.

Seinien laasti, joista otettu näytteet, on erilainen ainakin seinän alimmassa kerroksessa verrattuna muihin osiin.

J 101

17.7-61

Maalaikekaus n° 2

savea →

hiiltä →

lahonnutta puuta →

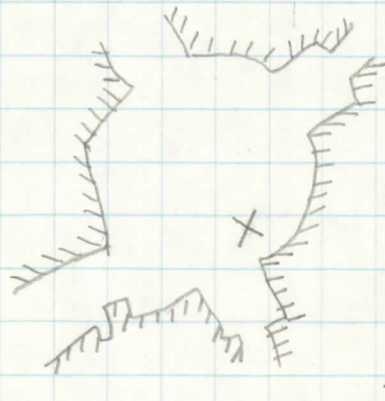
lahonnutta puuta,
hiiltä, laastia,
tiiltä } →

hiiltä →

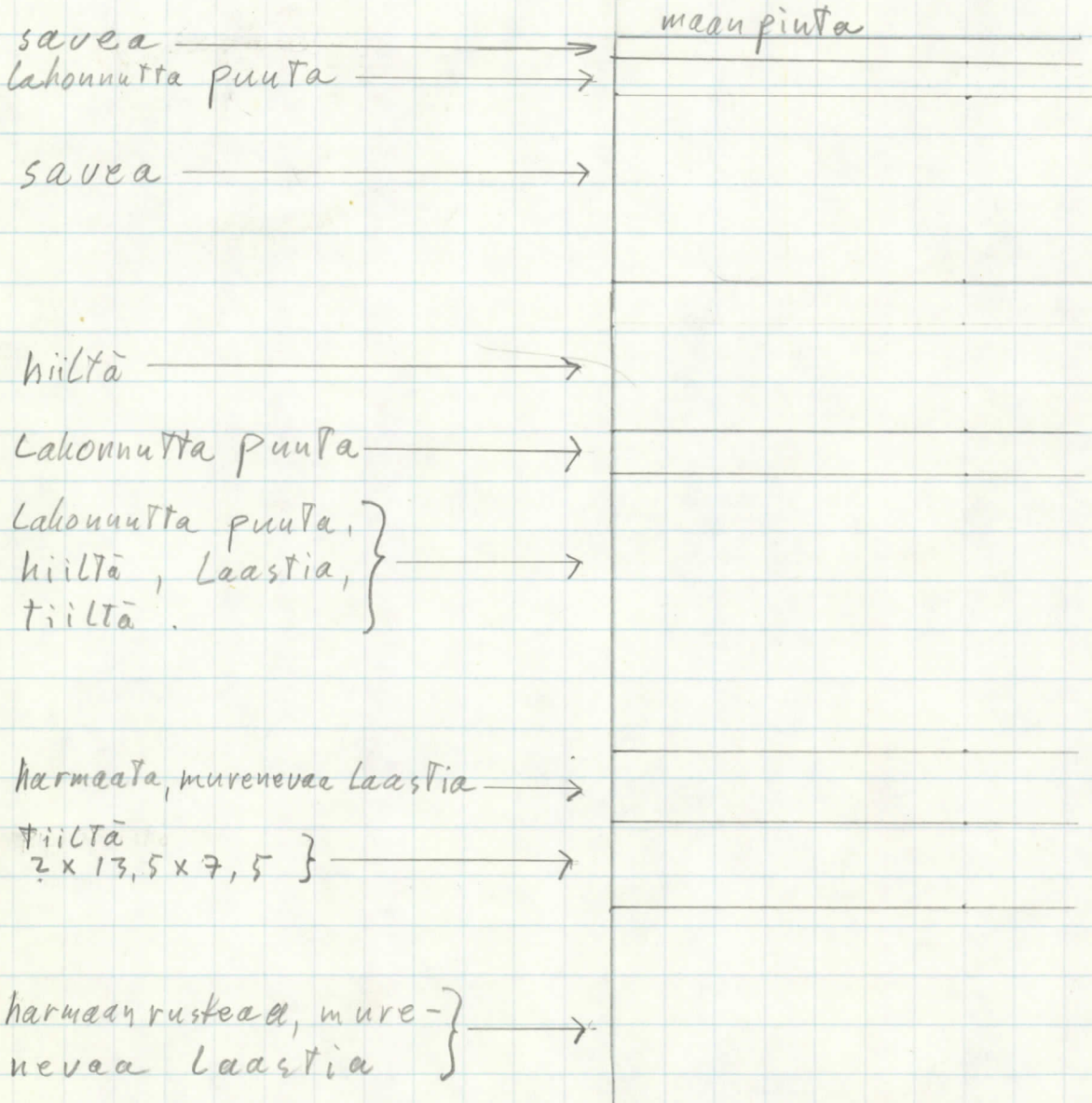
laastia, kiviä,
tiiltä, lahonnutta
puuta } →

1:10

Maa-levittäys n° 1

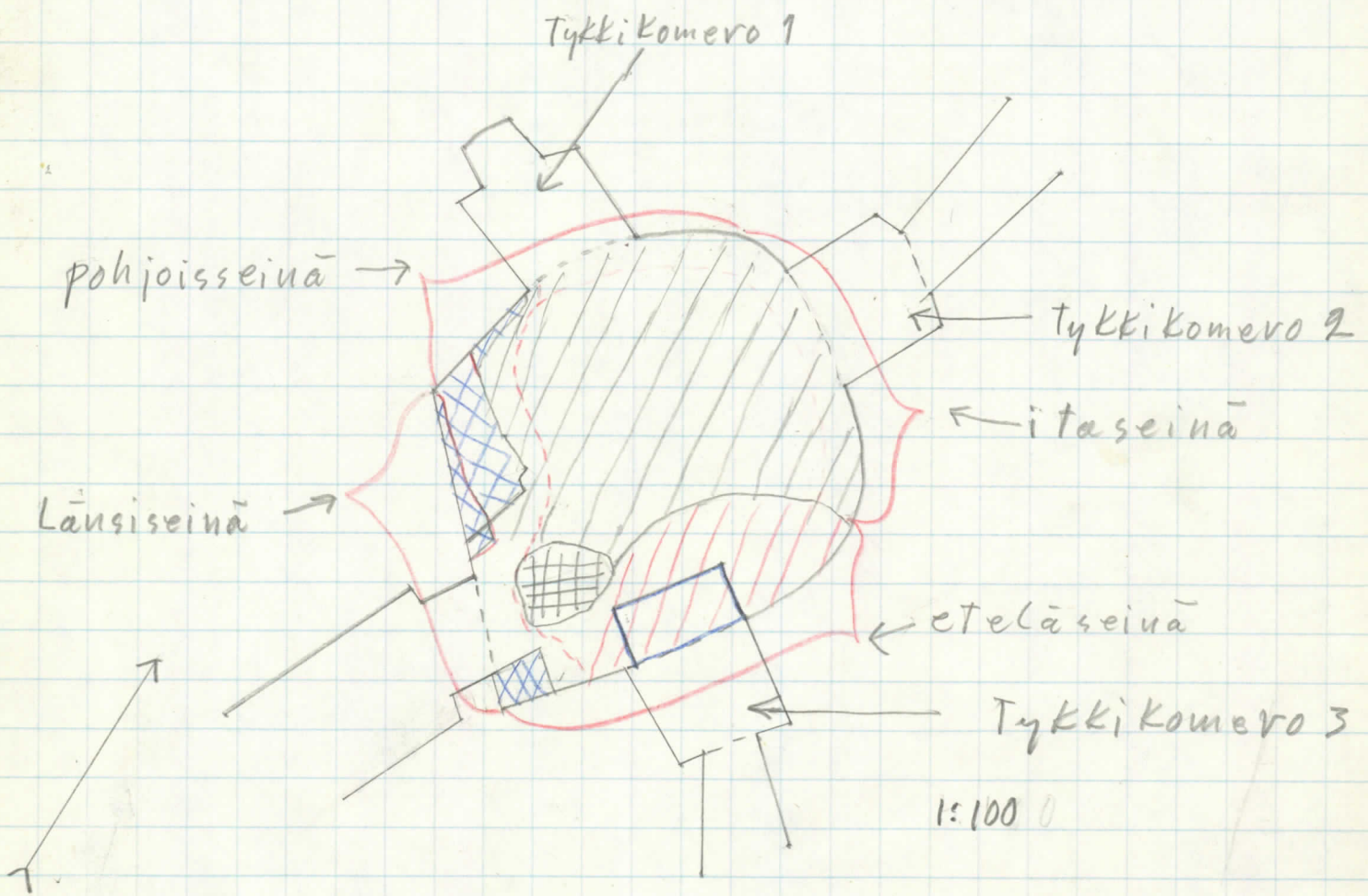

1:200

1:10

Tilanne kaivauksen alussa 17.7.1961

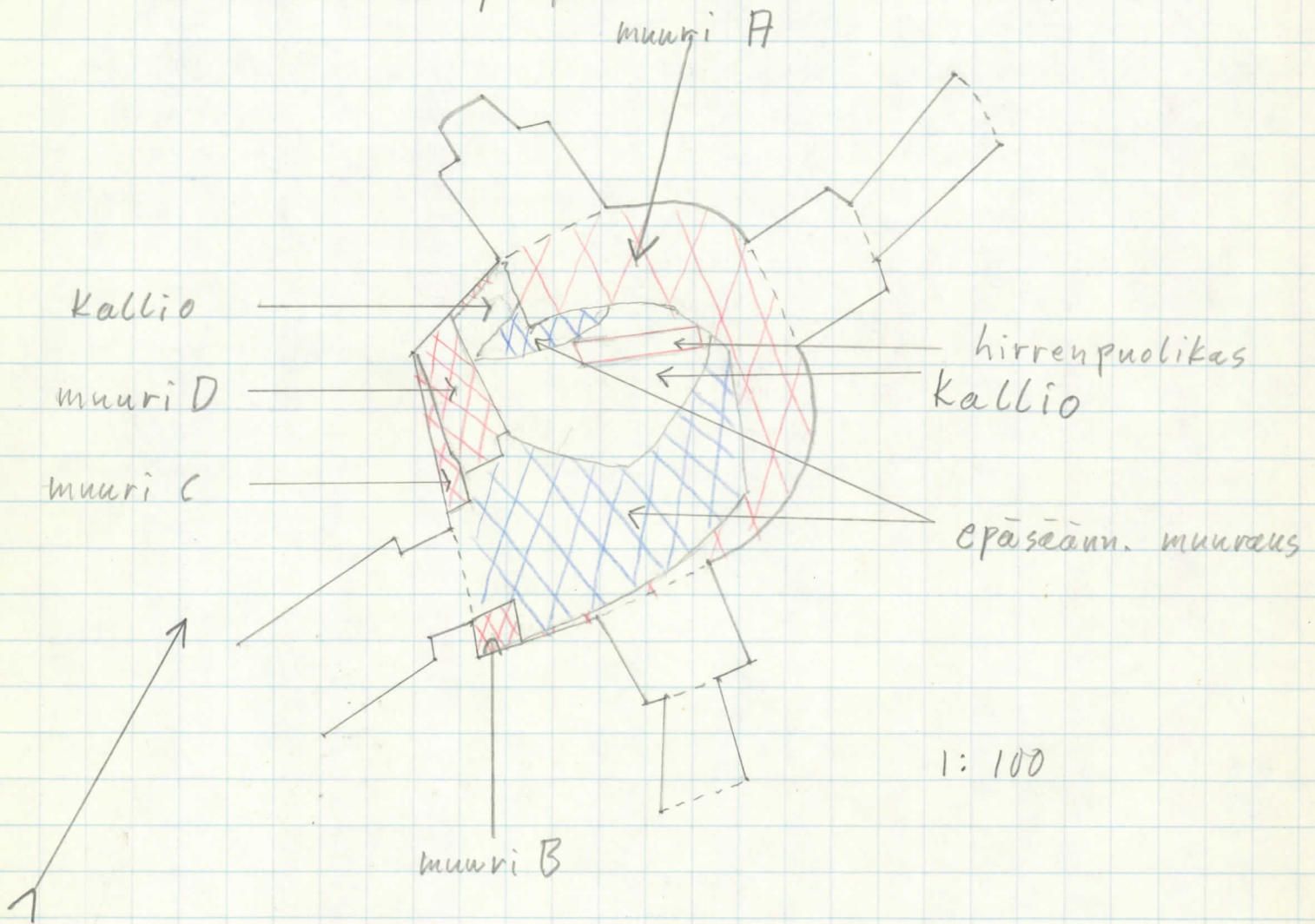

- ▣ = muurirakennelmia
- ▣ = laastikasa
- ▣ = rakennus sora - lah. punkerros
- ▣ = savikerros
- ▣ = pohjatutkimus kuoppa
- - - = kesä -60 kaivetun osan sisäreuna

J 101

piir. 2

Kesällä -61 paljastetut muurinosat:

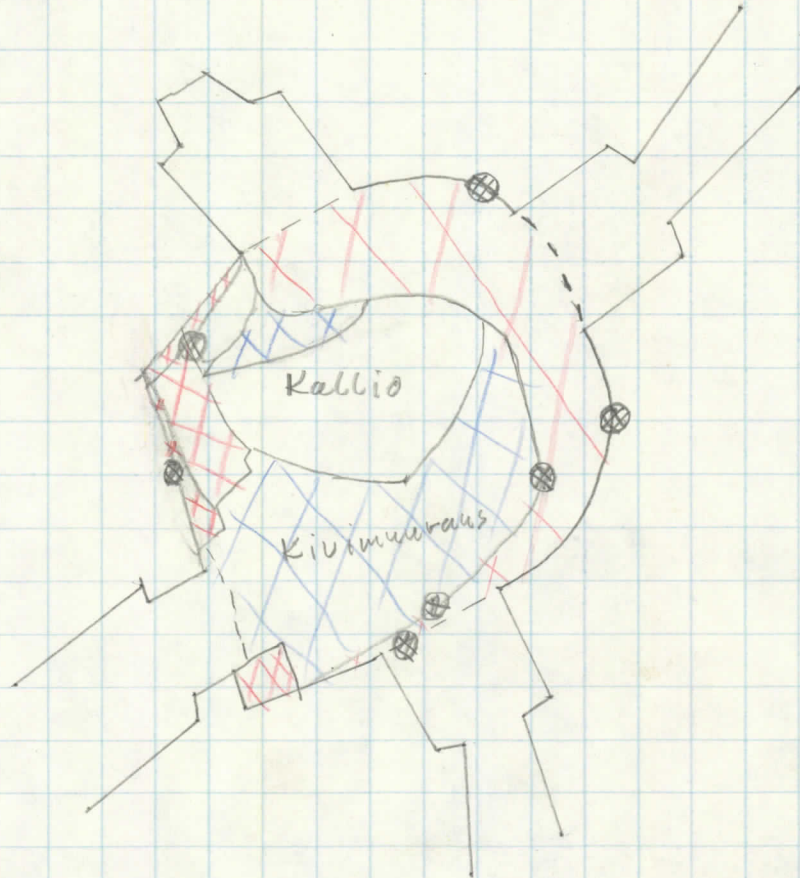

▣ = muureja

▣ = epäsäännöllinen muuraus

Huone J 101

Muurausliitteet

⊗ = muuransliite

J 101

Laastikartta

Korkendet muurin A pinnasta

- 1a) Muuri A ; -50
- 1b) muuri A ; -30
- 2a) ulkomuuri ; +40
- 2b) pohjoisseinä länsiossa ; +40
- 2c) ulkomuuri ; +160
- 2d) " ; +200
- 2e) " ; +200
- 3a) muuri D ; +70
- 3b) muuri C ; +90
- 3c) muuri B ; +110
- 4a) Restuksen muuran ; -80
- 4b) " ; -70
- 5) länsiseinä ; +150
- 6) laastikasa kalliolla ; +10